

Sygn. akt II CSK 545/07

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 marca 2008 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Helena Ciepla (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Henryk Pietrkowski

SSN Krzysztof Strzelczyk

w sprawie z powództwa Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w W.
przeciwko A. B. i M. B.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 11 marca 2008 r.,
skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 12 kwietnia 2007 r., sygn. akt I ACa (...),

**oddala skargę kasacyjną i zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz strony
powodowej kwotę 3.600 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 16 listopada 2006 r. zasądził od pozwanych solidarnie na rzecz powoda kwotę 1.600.017,16 zł z ustawowymi odsetkami, oddalając powództwo w pozostałym zakresie i obciążając pozwanych kosztami procesu.

Apelację pozwanych od tego wyroku Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 12 kwietnia 2007 r. oddalił.

Aprobując ustalenia faktyczne i ocenę jurydyczną Sądu Okręgowego, opartą rozstrzygnięcie na następujących ustaleniach i wnioskach.

Powodowy Fundusz w listopadzie i grudniu 2002 r. wypłacił pracownikom „K.(...)” Sp. z o.o. w Ś. należne świadczenia w kwocie 1.295.863,03 zł. Wobec bezskuteczności wezwania Spółki do zwrotu tej kwoty, powód uzyskał nakaz zapłaty, w którym Sąd Okręgowy w P. zobowiązał Spółkę do zapłaty tej należności wraz z ustawowymi odsetkami i kosztami zastępstwa procesowego. Postępowanie egzekucyjne o jej wyegzekwowanie, postanowieniem komornika z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie KM (...) zostało umorzone z uwagi na brak majątku Spółki.

W tej sytuacji powodowy Fundusz wystąpił przeciwko pozwanym, jako członkom zarządu Spółki, o zapłatę kwoty 1.600.017,16 zł z ustawowymi odsetkami i Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 16 listopada 2006 r. uwzględnił powództwo w całości.

W toku postępowania ustalił, że wskutek problemów finansowych Spółki, pozwani złożyli wniosek o ogłoszenie jej upadłości w dniu 15 lutego 2002 r. który został oddalony przez Sąd Rejonowy w P., postanowieniem z dnia 23 maja 2002 r.

Uchwałą nadzwyczajnego zgromadzenia wspólników z dnia 28 maja 2002 r. rozwiązano Spółkę, powołano likwidatora, który 04 grudnia 2002 r. ponowił wniosek o ogłoszenie jej upadłości, jednakże Sąd Rejonowy w P. postanowieniem z dnia 06 lutego 2002 r. wniosek ten oddalił z uwagi na brak majątku Spółki, który byłby wystarczający na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego.

W ocenie Sądu Apelacyjnego złożone wnioski o ogłoszenie upadłości były spóźnione, bowiem pozwani już w listopadzie 2001 r. stwierdzili, że dalszy byt Spółki jest zagrożony i nie wyjaśnili z jakich przyczyn zwlekali ze złożeniem wniosku o ogłoszenie upadłości do połowy lutego 2002 r. W konsekwencji uznał, że pozwani nie wykazali, aby we właściwym czasie zgłosili wniosek o ogłoszenie upadłości, a tym samym, by istniały podstawy do zwolnienia ich z odpowiedzialności.

Ponadto Sąd Apelacyjny uznał, za nietrafny zarzut niewłaściwego zastosowania przez Sąd Okręgowy w P. art. 299 k.s.h., bowiem przywołany przez skarżących art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 grudnia 1993 r. o ochronie roszczeń pracowniczych wobec niewypłacalności pracodawcy nie wyłącza odpowiedzialności z art. 299 k.s.h. Takiemu stanowisku dał wyraz Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 11 lipca 2002 r., IV CKN 1060/00, (OSNC 2003/11/151).

Pozwani w skardze kasacyjnej opartej na obu podstawach z art. 398³ k.p.c. zarzucili naruszenie:

- art. 299 k.s.h., przez błędną wykładnię co do charakteru odpowiedzialności członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za jej długi oraz czasu właściwego do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości;

- art. 1 Rozporządzenia Prezydenta RP – Prawo upadłościowe przez jego błędną wykładnię polegającą na przyjęciu za wyłączną i wystarczającą przesłankę do ogłoszenia upadłości wyników bilansu na dzień 31 grudnia 2001 r.;

- art. 5 §§ 1 i 2 tego Rozporządzenia, przez jego niewłaściwe zastosowanie, w zakresie rozpoczęcia biegu terminu do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości;

- art. 3 ust. 1 pkt 12 i art. 6 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, przez ich błędną wykładnię, polegającą na niezaliczeniu do majątku Spółki niewymagalnych wierzytelności;

- art. 51 Ordynacji podatkowej przez błędną wykładnię polegającą na niewłaściwym ustaleniu terminów powstania zaległości podatkowych w Spółce.

Z przepisów procesowych zarzucili naruszenie:

- art. 233 § 1 k.p.c. i art. 378 § 1 k.p.c. przez nierozpoznanie wszystkich zarzutów i twierdzeń apelacji, pominięcie zawartego w niej wniosku o dopuszczenie dowodu z opinii biegłego oraz dowodów z dokumentów;

- art. 232 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c., przez niedopuszczenie dla ustalenia sytuacji finansowej Spółki dowodu z opinii biegłego,

- art. 366 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. i art. 68 Rozporządzenia Prezydenta RP – Prawo upadłościowe, przez uznanie za wiążące ustaleń sądu upadłościowego, które stanowiły podstawę oddalenia wniosku o ogłoszenie upadłości Spółki.

W konkluzji wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania lub o jego uchylenie i oddalenie powództwa w całości.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W pierwszej kolejności wymagają rozważenia zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące naruszenia przepisów postępowania oraz kwestionujące dokonane ustalenia faktyczne. W tym przedmiocie należy przede wszystkim stwierdzić, że skarga kasacyjna w ramach drugiej podstawy została oparta na niedopuszczalnym zarzucie (art. 398³ § 3 k.p.c.) dotyczącym oceny dowodów (art. 233 § 1 k.p.c.). Sąd Najwyższy jest bowiem związany stanem faktycznym sprawy przyjętym przez Sąd drugiej instancji za podstawę

rozstrzygnięcia, co oznacza, że ustalenia te nie mogą podlegać weryfikacji w postępowaniu kasacyjnym.

Zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c., okazał się bezzasadny, bowiem Sąd Apelacyjny słusznie nie uwzględnił zawartego w apelacji wniosku o przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego, celem ustalenia momentu niewypłacalności Spółki, motywując swoje stanowisko konkretnymi przyczynami. Zatem w konfrontacji z treścią uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia zarzut ten nie daje się obronić.

Nie dopuścił się również Sąd Apelacyjny naruszenia art. 232 zd. 2 k.p.c. w zw. z art. 278 k.p.c. Według ugruntowanego stanowiska w orzecznictwie Sądu Najwyższego i w piśmiennictwie prawniczym, możliwość przeprowadzenia przez sąd dowodu z urzędu jest uprawnieniem, a nie obowiązkiem sądu, z którego, zatem, powinien on korzystać jedynie w szczególnych sytuacjach procesowych o wyjątkowym charakterze (por. wyrok SN z dnia 5 listopada 1997 r. III CKN 244/97, OSNC 1998, nr 3, poz. 52). Niezależnie od tego, o tym, czy dla rozstrzygnięcia sprawy niezbędne są wiadomości specjalne, decyduje sąd (por. wyrok SN z dnia 04 października 2000 r., III CKN 1238/00, nie publ.).

Nieuzasadniony także okazał się zarzut naruszenia art. 299 k.s.h. w zakresie charakteru odpowiedzialności członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością za jej długi oraz czasu właściwego do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości.

Stanowisko Sądu Apelacyjnego, że pozwani nie zwolnili się z odpowiedzialności nie może być skutecznie zwalczane, bowiem znajduje uzasadnienie w zebranych materiale dowodowym.

Zgodnie z art. 5 §§ 1 i 2 Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 24 października 1934 r. - Prawo upadłościowe (Dz. U. z 1991 r. Nr 118, poz. 512 – tekst jednolity) przedsiębiorca jest zobowiązany, nie później niż w terminie dwóch tygodni od dnia zaprzestania płacenia długów, zgłosić w sądzie wniosek o ogłoszenie upadłości, przy czym reprezentant przedsiębiorcy będącego osobą prawną jest zobowiązany zgłosić wniosek o ogłoszenie upadłości w terminie dwóch tygodni od dnia, w którym majątek nie wystarcza na zaspokojenie długów.

Z ustalonego stanu faktycznego wynika, że pozwani już na przełomie listopada i grudnia 2001 r. wiedzieli o złej kondycji finansowej Spółki i zagrożeniu jej bytu prawnego, a mimo to zaniedbali powinności złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości. Sąd Apelacyjny miał więc podstawy do uznania, że złożenie tego wniosku w dniu 15

lutego 2002 r. nie było terminem właściwym w rozumieniu art. 1 Rozporządzenia Prezydenta RP – Prawo upadłościowe. W tym bowiem okresie, bankructwo Spółki było już oczywiste.

Pozwani nie składając wniosku we właściwym czasie, przy posiadaniu wiedzy o fatalnej kondycji finansowej Spółki, godzili się tym samym na to, że interes powodowego Funduszu Gwarantowanych Świadczeń Pracowniczych w W. może doznać uszczerbku.

Linia orzecznicza prezentowana przez Sąd Najwyższy w aspekcie wykładni przepisu art. 299 § 2 k.s.h. przyjmuje, iż właściwy czas na zgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości jest przesłanką obiektywną ustalaną w oparciu o okoliczności faktyczne każdej sprawy (por. wyrok SN z dnia 13 grudnia 2007 r., I CSK 313/07 (nie publ.). Dla jej określenia nie ma znaczenia subiektywna świadomość członków zarządu w tym przedmiocie. Przepis art. 299 § 2 k.s.h. przewiduje domniemanie winy członka zarządu w niezgłoszeniu wniosku o upadłość we właściwym czasie. Członkom zarządu powinien być znany na bieżąco stan finansowy spółki i możliwość zaspokojenia długów (por. wyrok SN z dnia 06 czerwca 1997 r., III CKN 65/97, OSNC 1997/11/181, OSP 1998/1/6). Z tego punktu widzenia właściwy czas na zgłoszenie wniosku o upadłość to moment, gdy członek zarządu wie, albo przy dołożeniu należytej staranności powinien wiedzieć, że spółka nie jest już w stanie zaspokoić wszystkich wierzycieli, ale w części ma jeszcze takie możliwości, a zatem nie jest jeszcze bankrutem niezdolnym do poniesienia nawet kosztów postępowania upadłościowego. (porównaj między innymi wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 7 maja 1997 r. II CKN 117/97 nie publ., 6 czerwca 1997 r. III CKN 65/97, OSNC 1997/11/181, 2 lutego 2001 r. IV CKN 258/00, 5 kwietnia 2002 r. II CKN 958/99, 21 maja 2004 r. III CK 55/03, 27 października 2004 r. IV CK 148/04 nie publ.).

Zważywszy na to, że w przedmiotowej sprawie, postępowanie egzekucyjne wszczęte na podstawie nakazu zapłaty z dnia 10 marca 2003 r., zostało umorzone wobec bezskuteczności egzekucji, natomiast uprzednie wnioski o ogłoszenie upadłości Spółki złożone w dniu 15 lutego 2002 r. oraz 04 grudnia 2002 r. zostały oddalone z uwagi na brak majątku Spółki, wystarczającego na pokrycie kosztów postępowania upadłościowego, daje to podstawę do podzielenia trafności stanowiska Sądu Apelacyjnego, że zgłoszenie wniosku o upadłość było spóźnione. Znamienne przy tym jest, że pozwani już na przełomie listopada i grudnia 2001 r. wiedzieli o złej kondycji finansowej Spółki i zagrożeniu jej bytu prawnego.

Nie może również odnieść skutku zarzut niezastosowania przez Sąd Apelacyjny art. 3 ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości i art. 55¹ k.c. w zakresie pojęcia majątku przedsiębiorstwa oraz aktywów Spółki i niezaliczenia do nich niewymagalnych wierzytelności oraz pominięcia przez ten Sąd wyciągów z rachunków bankowych Spółki za styczeń 2002 r. i dowodów wpłat. Okoliczność, że Spółka w styczniu 2002 r. otrzymała środki finansowe, nie daje podstaw do odmiennego stanowiska, zwłaszcza, że ich wysokość znacznie odbiegała od oczekiwanych należności i nie rzutowała na wypłacalność Spółki.

Nie ma też racji skarżący zwalczając stanowisko Sądu Apelacyjnego, bowiem ten słusznie przyjął, że z załączonych w sprawie dokumentów, tzn.: akt postępowania upadłościowego oraz bilansu wynika, że długi Spółki wobec jej wierzycieli przewyższały jej aktywa.

Wreszcie nie może odnieść skutku zarzut naruszenia art. 51 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. Ordynacja podatkowa (Dz. U. z 2005 r. Nr 8, poz. 60 – tekst jednolity). Sąd Apelacyjny słusznie bowiem uznał, że wobec stanu bilansu na dzień 31 grudnia 2001 r., precyzyjność przyjęcia daty zaprzestania regulowania przez Spółkę należności publicznoprawnych wobec ZUS i organu podatkowego nie ma większego znaczenia, gdyż Spółka była zadłużona nie tylko z tytułu niezapłaconych w terminie podatków oraz składek zusowskich, ale przede wszystkim wobec pozostałych wierzycieli.

Z tych wszystkich względów skargę kasacyjną, jako pozbawioną uzasadnionych podstaw oddalono (art. 398¹⁴ k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono na podst. art. 98 § 1 i § 3 i art. 108 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c.